

Ligia Romontscha = Lia Rumantscha : Rapport annual 1979

Autor(en): [s.n.]

Objektyp: **Group**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **93 (1980)**

PDF erstellt am: **14.08.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Ligia Romontscha

Lia Rumantscha

Rapport annual 1979

La suprastonza dalla LR

parsura	Romedi Arquint, Cinuos-chel
viceparsura	Rudi Netzer, Savognin
assessurs	dr. Jachen Curdin Arquint, Cuera Cristian Caduff, Cuera Theo Candinas, Cuera
secretari	dr. Iso Camartin, Cuera

Presidents dallas societads affiliadas dalla LR

Società Retorumantscha	dr. Gion Deplazes, Cuera
Romania	Ignaz Cathomen, Falera
Uniun dals Grischs	Gion Filli, Zernez
Renania	Andreas Cadonau, Flond
Uniung Rumantscha da Surmeir	Rudi Netzer, Savognin
Uniun da Scriptuors Rumantschs	Flurin Caviezel, Cuera
Cuminonza Romontscha	
Radio e Televisiun	dr. S. Sonder, Cuera

Rapport dal parsura

Chi chi s'occupa cun l'istorgia dal movimaint rumantsch, po far ün' interes-santa constataziun: adüna darcheu vegnan ventiladas las istessas dumandas, ellas vegnan discutadas intensivamaing – per svanir alura cun listessa regularità in ün rapport o archiv da la LR. Uschè esa i eir cun la dumanda dal *prinzip territorial*. Postulà è'l gnü per la prüma vouta cun schlantsch dad O. Gierè dal 1935: «In terra rumauntscha be rumauntsch!» In sia istanza dal 1947 al Cussagl federal ha la LR, as referind a l'art. 116 da la Constituziun federala, proponü üna «ledscha per la protecziun da las linguas», intant cha a listess temp prof. P. Tuor ha elavurà ün parair per mans da la Regenza grischuna, chi davo avair manà a glüm eir aspets critics d'üna tala ledscha vegn a la conclusiun: «Tonaton anflel jeu la stimulaziun della LR, de schar intercurir pli detagliadamein la damonda d'ina ledscha per la protecziun del lungatg en applicaziun allas relaziuns specialas de nies cantun, per vengonza d'attenziun».

Ün observatur serius ed ingaschè dal movimaint rumantsch da la Bassa ha formulà in seguit in ün remarchabel rapport da la situaziun rumantscha t. o. il seguaint: «Das Störende ist, dass die anderen schweizerischen Sprachen, die ja soviel stärker sind, gerade jenen Schutz geniessen, den die schwächste Tochter entbehren muss. Sie stützen auf das allseitig anerkannte Territorialprinzip». (*A. Baur: Wo steht das Rätoromanische heute*). Nouvs impuls ha la discussiun alura pür survgni dal 1971, cur cha R. Viletta ha inoltrà sia petiziun al Grand Cussagl dal chantun Grischun. Las acziuns dals prossems ans nu sun adüna stattas furtünadas; cun satisfacziun pudain nus hoz però constatar duos chosas, ed a quellas la discussiun davart il dret territorial e si' applicaziun al chantun Grischun nu pudarà pü passar speravia: dad üna vart la publicaziun da la dissertaziun da dr. R. Viletta «Grundlagen des Sprachenrechts» (Abhandlung zum Sprachenrecht mit besonderer Berücksichtigung des Rechts der Gemeinden des Kantons Graubünden), e da tschella il sböz per üna ledscha da linguas pel chantun Grischun. Quist ultim es il resultat da la lavur da la cumischiun d'experts clamad' aint da la LR, per sclerir sün giavüsch da la Regenza grischuna dals 8-7-1974 tuot las dumandas chi staivan in connex cul

postulat Viletta. Als signuors Schäppi, Bornatico, Cadruvi, Carl e Schaad per-
tocca per lur lavur speditiva ed extaisa ün cordial ingrazchamaint. Davo la
preschantaziun da la lavur da la cumischiun d'experts ha la LR invià üna pro-
cedura da consultaziun pro sias societads affiliadas. La suprastanza s'ha occu-
pada d'ürant 7 tschantadas exclusivmaing cun la fatschenda. Id ha vuglù 2 ra-
dunanzas da delegats per gnir a bröch cul sböz, chi per finir, davu esser gnü
modifichà in varsaquants puonchs essenzials, ha chattà ün vast acconsenti-
maint dals delegats (34:2 vuschs, 3 abstinenzas). Tras quista demonstraziun
imposanta sun gnüts accentuats duos fats importants: l'artichel fundamental
chi prevezza la circumscripziun da territoris linguistics per nos chantun (art.
2) es praticamaing restà incontestà (39:1 vuschs). La dumanda da l'adöver dals
idioms rumantschs sül champ legislativ ed administrativ *chantunal* ha evochà
üna discussiun animada. Per nu periclitar la part essenziala da quist sböz per
üna ledscha ha la radunanza chattà il cumpromiss pretendand cha quista du-
manda dess gnir reglada in ün uorden executiv. Cun quista dumanda s'occu-
paran ils organs cumpetents da la LR in stretta collavuraziun cun quels chan-
tunals.

La radunanza da delegats es persvasa cha üna ledscha da linguas cun la cir-
cumscripziun dals territoris linguistics possa quietar e stabilisar la situaziun
linguistica in nos Chantun, ch'ella possa dvantar ün instrumaint per man-
tgnair tant il rumantsch in sia situaziun periclitada sco eir la buna convivenza
tanter las 3 culturas da nos Chantun ed ella spetta cha la discussiun progredes-
cha in maniera seriosa e speditiva eir sül champ politic.

La pressa rumantscha e la LR

In occasiun da la radunanza da delegats a Zernez es gnüda discutada la du-
manda d'ün supplemaint interrumsantsch. Suprastanza e cussagl preschaintan
il resultat da lungas trattativas tant in lur gremium sco eir culs edituors da las
gasettas privatas e da quellas da las uniuns regiunalas. Cha quistas nun han
manà ad ün resultat satisfacent ha dachefar in prüma lingia cun las opiniuns
divergentas areguard il statut redacziunal e culs aspets finanziaals.

Lapro es lura gnüda la pretaisa güstifichada da las uniuns «pitschnas» da do-
zar l'agüd finanziaal da la LR per garantir l'ediziun jamnila da lur gasettas.

Sco resultat da la discussiun animada i'l ravuogl dals delegats as cristallise-
scha l'idea dad incumbensar ad üna cumischiun da stübgjar tuot ils aspets
importants per üna concepziun e pratica da la LR sül champ da la pressa. A la

cumischiun fan part ils signuors R. Capeder, M. Bundi, B. Cathomas, R. Fallett, R. Arquint.

La situaziun finanziala da la LR

Quel chi crajaiva cha davo l'augment dals subsidis federalis e chantunals il refrain legendaric da la LR «Ins mancan ils raps» füss sbandi, ha stuvü revair quist' opiniun il pü tard cur ch'el ha tut invista dal preventiv da la LR pel 1980 chi fa quint cun ün deficit da passa 100 000 francs. Il deficit sarà considerabel eir scha las trattativas cun la cità da Cuaira da surtour las duos scoulinas da la LR mainan al success spettà, ed eir scha davart da la LR vegnan fats tuot ils sforzs per spargnar.

La situaziun finanziala precara ha püssas ragischs:

- las cuntribuziuns publicas nu sun liadas vi da l'index, intant cha'ls cuosts e las spaisas creschan
- la LR ha surtut i'l cuors dals ultims ans püssas incumbenzas chi nu d'eiran previssas in sia istanza dal 1972
- la situaziun sül intschess rumantsch nu s'ha megldrada i'l cuors dals ultims ans, al cuntrari, i's muossa in maniera adüna pü evidainta, cha'ls sforzs ston gnir intensivats in differents sectuors da la vita da minchadi per garantir üna preschentscha satisfacenta da nossa lingua.

Sainza la minima pretaisa da vulair esser cumplet as po trar a manzun sco incumbenzas urgiaintas la garanzia per üna *pressa* regulara da las uniuns «pitschnas», il champ dals *neologissem*s in colliaziun cun vocabularis specificis professiunals, l'agüd linguistic per rinforzar il rumantsch in las *administraziuns cumünalas*, e per finir il vast champ da l'*assimilaziun* sco eir il rinforzament da l'infrastructura da las *uniuns regiunalas*.

Ün' audienza pro signur cusgl. fed. Hürlimann ans ha dat la pussibilità da preschantar eir ad el nossas difficultads. Nouvas incumbenzas pretendan novs mezs ed i sarà üna da las incumbenzas principalas da l'an chi vain dad ir in tschercha da quels. Be uschè po gnir garantida üna lavur cuntinuanta ed effectiva a pro dal mantegniment dal rumantsch.

La suprastanza

L'an 1979 es stat l'an da las ledschas. Uschè ha la suprastanza tut posiziun areguard la «*Lex Furgler*». Ella s'ha occupada intensivmaing cul sböz per üna

ledscha da scoulina. Pro las trattativas dal sböz per üna *nouva constituziun federala* ans han prestats buns servezzans ils signuors D. Columberg e R. Viletta.

Da las tractandas da las 27 tschantadas dessan be gnir picladas oura ün per rosinas: la suprastanza ha dat differentas cuntribuziuns per ediziuns e rapreschantaziuns (Ex: Ouvras dramaticas da Jon Semadeni, Frisal a Danis); sül champ da l'infrastructura linguistica tilla ha dat dachefar la reediziun dal «Oscar Peer», la grammatica sursilvana «Candinas» sco eir la grammatica sinoptica rumantscha da Ricarda Liver. Pissers fan eir las scoulinas rumantschas a Cuaira. Cun differentas acziuns esa stat pussibel da recrutar ün numer d'ufants chi satisfà (t. o. as po manzunar la cumpra d'ün bus). A lungia vista nun es que però pussibel a la LR da portar ils cuosts considerabels per la gestiun da las scoulinas; las trattativas cun la cità da Cuaira aintran dal 1980 in la fasa decisiva.

E per finir: cha la spatlunza ha gnü da far fagot per gnir rimplazzada tras ün nouv signet (dad attribuir a quel il adjectiv adattà surlasch eu al lectur) es gnü remarchà in terra rumantscha cun da tuotta sorts resuns.

Cumischiuns

La cumischiun per las *scoulas professiunalas* ha preparà il material d'instrucziun adattà per l'introducziun dad ün'ura da rumantsch in las scoulas professiunalas. Cun satisfacziun ha la LR registrà la prontezza davart dals portaders dad introdüer quist'ura, ed ha registrà cun plaschair il success da la prova cun ün'ura da rumantsch cha la scoula professiunala a Cuaira ha fat.

La gruppa respunsabla per la *scolaziun da creschüts* s'ha reunida 2 voutas. Püs dals respunsabels han frequentà ils cuors da fuormaziun da la SVEB (Schweizerische Vereinigung für Erwachsenenbildung). Cun plaschair special registrain nus il success dals cuors in Surmir ed in Engiadina Bassa.

La *Cumünanza per las 3 linguas grischunas* (in colliaziun cul Stapferhaus Lenzburg) es sün megladra via per dvantar ün forum rapreschantativ pel contact e la discussiun da dumandas da lingua e cultura per nos Chantun. In special s'ha ella laschada orientar sur dal sböz per üna ledscha da linguas per nos Chantun, intant cha la *cumischiun da linguas* da la Cumünanza prevezza da gnir a fin cun sia lavur i'l cuors dal 1980.

Il secretariat

A signur Jachen Andry ingrazchain per sia lavur temporara, conscienziusa ed ingaschada i'l secretariat. In mai es Rita Uffer entrada in servezzan pro la LR. Rita Uffer s'ha vivüd' aint bain ed id es da sperar ch'ella chatta satisfaziun in seis nouv champ d'operusità e cha tras quai possa gnir documentada eir la «preschentscha surmirana» i'l secretariat.

Romedi Arquint, parsura

Sboz per ina lescha da lungatgs pil cantun Grischun

(versiun acceptada dalla radunonza da delegai dalla
Ligia Romontscha/Lia Rumantscha ils 8 da dec. 1979)
suttamess alla Regenza dil
cantun Grischun ils 24 da fevrer 1980

Preambla

Il cantun Grischun, sestentond da mantener e promover ils lungatgs cantunals periclitai e la homogenitad da lur territoris tradiziunals, relai la suandonta lescha:

1. Renconuschientscha e protecziun dils lungatgs cantunals

Lungatgs cantunals

Art. 1: Lungatgs dil cantun Grischun ein il tudestg, il romontsch ed il talian en tut lur fuormas da scriver applicadas. En particular valan tuts ils idioms romontschs sco lungatgs cantunals.

Il Cantun promova sin siu territori la tgira ed il manteniment dils lungatgs tudestg, romontsch e talian.

El garantescha en vischnauncas, cumins, districts, regiuns ed el Cantun la protecziun dils lungatgs cantunals a norma digl agen dretg e dil dretg federal.

Territoris linguistics

Art. 2: Il cantun Grischun consista ord territoris linguistics circumscrets tudestgs, romontschs, talians e bilings.

Risguardond la substanza linguistica, il svilup historic, l'integritad regiunala e la situaziun statistica appartegnan:

al territori da lungatg *tudestg* las vischnauncas...

al territori da lungatg *romontsch* las vischnauncas...

al territori da lungatg *talian* las vischnauncas...

al territori *biling* las vischnauncas...

El territori biling gaudan omisdus lungatgs la protecziun da questa lescha.

Risguardar las gruppas linguisticas tier elecziuns

Art. 3: A caschun d'elecziuns entras il Cussegl grond e la Regenza ellas dertgiras grischunas, el Cussegl dalla Banca cantunala ed ella cumissiun d'educaziun sco era tier elecziuns dils commembers dil cussegl d'administraziun dalla Viafier Retica han las gruppas da lungatg *tudestg*, *romontsch* e *talian* il dretg da vegnir risguardadas commensuradamein. Il medem dretg vala era per tuts scalems dall'administraziun cantunala centralisada a Cuera, cumissiuns d'administraziun, cumissiuns consultativas, cumissiuns d'experts e gruppas da lavur da tut gener.

A caschun d'elecziuns da funcziunaris dall'administraziun decentralisada eis ei da dar la preferenza a quels aspirants che san il lungatg dil territori pertuccau, priu che lur qualificaziuns seigien equivalentas.

Posiziun dallas vischnauncas

Art. 4: Enteifer lur incumbensas e cumpetenzas ein las vischnauncas obligadas da far diever dil lungatg da lur territori, en special en scola, en radunonzas, en comunicaziuns e publicaziuns communalas, el contact uffical cun la populaziun e per las inscripziuns e publicaziuns en locals publics.

En vischnauncas bilinguas ston omisdus lungatgs esser risguardai commensuradamein el diever public.

Corporaziuns e consorzis da vischnauncas sco era organisaziuns ed instituziuns regiunalas duein prender risguard commensurau dalla situaziun linguistica dallas singulas vischnauncas.

Il diever privat dil lungatg

Art. 5: En la conversaziun privata ei il liber diever da tuts lungatgs a bucca ed a scret garantius.

Aschilunsch ch'ei para denton necessari da proteger ils lungatgs tradiziunals relai il Cantun prescripziuns, particularmein sur dil diever da lungatgs jasters per inscripziuns publicas.

2. Il diever official dils lungatgs

Lungatgs officials

Art. 6; Per la legislaziun e per l'administraziun sesurvescha il legislatur cantunal dil tudestg, dil romontsch e dil talian.

Il diever dils idioms romontschs en la legislaziun e sil camp dall'administraziun cantunala vegn circumscret en in uorden executiv.

Las autoritads da vischnauncas, cumins e dallas autras regiuns romontschas drovan en lur correspondenza officiala lur agen idiom.

3. Lungatg d'instrucziun

Principi

Art. 7: Per l'instrucziun en scolettas, en scolas publicas e privatas vala sco lungatg d'instrucziun mintgamai il lungatg cantunal renconuschiu el territori pertuccau.

L'instrucziun vegn dada silmeins en scoletta ed en scola primara el lungatg cantunal dil liug da domicil dils scolars.

Sche l'instrucziun succeda el territori romontsch suenter la scola primara per tudestg, ei il lungatg dil liug da domicil dils scolars d'instruir vinavon sco rom principal e da duvrar en auters roms sco lungatg d'instrucziun.

Vischnauncas bilinguas

Art. 8: En vischnauncas bilinguas, nua ch'il romontsch ei ina minoritad, duein tut ils scolars guder naven dall'emprema classa primara ina instrucziun

sufficienta el lungatg romontsch (silmeins 3 uras ad jamna), e quei duront tut ils 9 onns da scola.

Vischnaucas bilinguas cun scola fundamentala romontscha mantegnan quella sco tochen dacheu.

Assimilaziun da scolars d'auters lungatgs

Art. 9: Las autoritads cumpetentas prendan las mesiras necessarias per garantir l'assimilaziun da scolars d'auters lungatgs. Per quei intent vegn ei organisau cuors e dau la pusseivladad d'instrucziun singula. Il Cantun porta ils cuosts per tals cuors.

Excepsiuns

Art. 10: A scolas privatas ch'instrueschan scolars da lungatgs jasters, domiciliai mo transitoricamein el liug da scolaziun, sa l'instrucziun en in auter lungatg che quel dil liug vegnir lubida.

Questa excepsiun ei buca valeivla per affons dil territori.

A Cuera sco capitala grischuna eis ei da dar la pusseivladad ad affons da lungatg romontsch e talian da frequentar lecziuns en lur lungatg mumma.

4. Promover lungatgs cantunals periclitai

Contribuziuns

Art. 11: Il Cantun sustegn activitads privatas per promover ils lungatgs cantunals e lur dialects ch'ei periclitai en lur existenza ed en la homogenitad da lur territori da derasaziun, cun dar contribuziuns ad organisaziuns che promovon quels lungatgs.

Agid d'assimilaziun

Art. 12: Il Cantun sustegn l'assimilaziun dils carschi da lungatg jester els territoris linguistics.

5. Protecziun legala

Recuors administrativ

Art. 13: Encunter decisiuns d'ina vischnaunca ni d'autoritads publicas che surpassan disposiziuns da questa lescha ni d'ordinaziuns respectivas sa mintga habitont dalla vischnaunca resp. dil territori pertuccau recuorer alla dertgira administrativa cantunala. Legitimadas al recuors ein era organisaziuns che han gl'intent da promover lungatg e cultura, domiciliadas el Cantun.

Recuors da survigilonza

Art. 14: Cunterfa il diever da lungatg d'ina vischnaunca allas disposiziuns da questa lescha ni allas ordinaziuns respectivas, san talas relaziuns vegnir annunziadas sco plogn alla Regenza dallas persunas e dallas organisaziuns numnadas en art. 13; ellas san far quei en fuorma d'in recuors da survigilonza conform ad art. 35 al. 2 dalla Constituziun cantunala.

6. Determinaziuns finalas

Applicaziun

Art. 15: En damondas d'applicaziun dalla lescha sco era en damondas da cass buca stipulai decida la Regenza suenter haver consultau las organisaziuns numnadas en art. 13.

Entrada en vigur

Art. 16: Questa lescha entra en vigur cu ella ei acceptada dil pievel.

Determinaziuns transitoricas

Art. 17: Determinaziuns transitoricas ein pussevlas tochen 5 onns suenter l'entrada en vigur da questa lescha.

(Annexa: Sboz per ina lescha da lungatgs)

Proposta alla Regenza per fixar ils territoris linguistics dil cantun Grischun

1. Ina *cumissiun preparatoria* elaborescha ina proposta per la repartiziun dil territori linguistic enteifer il cantun Grischun. (mira sboz art. 2)
2. La cumissiun preparatoria secumpona da 17 commembers, numnadamein da:
 - 5 delegai da lungatg tudestg (Walservereinigung et al.)
 - 5 delegai da lungatg romontsch (LR)
 - 5 delegai da lungatg talian (PGI)
 - 2 delegai numnai dalla Regenza
3. Tier la repartiziun dil territori ein ils suandonts criteris da risguardar:
 - a) sostanza linguistica
 - b) svilup historic
 - c) integritad regiunala
 - d) situaziun statistica

Program d'ediziuns

Las ediziuns rumantschas èn s'augmentadas pulitamaintg agl decurs digl onn 1979.

D'impurtanza speciala è la publicaziun dall'ovra monumentalada da prof. R. R. Bezzola, la «Litteratura dals Rumauntschs e Ladins». La LR publitgescha per l'amprem'eda en'ovra fundamentalada sen igl camp dall'istorgia litterara rumantscha.

Per tots ameis dalla litteratura rumantscha scu er per nossas scolas superiouras è l'ovra da Bezzola en med d'informaziun professiunal.

Ediziuns dalla Leia Rumantscha 1979

<i>Baumann/Kee</i>	Curdegn (text sutsilvan da W. Clopath)
<i>Bernadette</i>	Varenka ed. lad./surm. text lad. P. Walter text surm. G.P. Simeon ed. surs./suts. text surs. I. Coray text suts. C. Mani
<i>Bezzola, R. R.</i>	Litteratura dals Rumantsch e Ladins
<i>Cathomen, B.</i>	Igl emprem agid
<i>Gohl/Hächler</i>	Baski ed. lad./surm. text lad. Ines Gartmann text surm. G.P. Simeon ed. surs./suts. text surs. L. Battaglia text suts. L. Battaglia
<i>Haas, P.</i>	Salep e la furmicla text sursilvan da Hendri Spescha Il silip e la furmia text ladin da Armon Planta
<i>Hainard, R.</i>	Noss utschels tom II text ladin da Flurin Bischoff text surmiran da Faust Signorell text sursilvan da Felix Giger

- Peer Oscar* Dicziunari rumantsch ladin - tudais-ch (reediziun)
Saint-Exupéry, A. Il pitschen prinzi
 text ladin da N. Vital/J.C. Arquint

Ediziuns OSL

ladin

- 394 Ai, ai, ai! Chi sarà quai? *Fischer/Biert*
 1391 Aint a Pütschai *Fasser*
 1480 La vuolp e la cicogna *La Fontaine / Filli Ch.*
 1481 Uffants tavellan cun tai *Becker / Filli Ch.*

surmiran

- 1247/I Barri *Bolliger / Simeon*
 1476 Gion Barlac fo igl detectiv *Candinas / Signorell*
 1477 L'ierta digl Rumbettel *Giono / Signorell*
 1517 Ena festa tgi vess savia
 aveir ena schleta fegn! *Jaccard / Devonas*

sursilvan

- 295 Tina *Gadola*
 762 Gieri pign e ses animals *Candinas*
 1478 Strolis e striuns *Caviezel*
 1479 Dai spatlunza *Muoth / Halter*

Glistas digls tocs da teater sursilvan e ladin.

2 ediziuns dalla gasettigna «TEATER RUMANTSCH/
 TEATER ROMONTSCH»

Glista dallas publicaziuns rumantschas
 Glista digls quaderns OSL

Canzungs

Canzungs da C. Bertogg / B. Dolf / G. A. Derungs /
E. Lombriser / L. Morell / C. Scherrer
glistas da canzungs per chor viril / chor masdo / chor d'unfants

Sustign finanziel per publicaziun ò la LR do a:

- URS, Marc Devonas, «Agl pe dalla pizza»
 - Quarta Lingua, (Turitg) «Rumantscheia»
 - A. Peer, «Terra impromissa»
 - G. P. Thöni, «Surmeir anturn igl 1600»
- Cumejn da Breil, represchantaziun digl musical «Frisal-Frisal»
d'Armin Caduff

Defuncts

Cuortamein seregurdein nus d'entgins Romontschs, seprofilai en damondas da nies lungatg, che ein morts el decuors digl onn passau.

Mario Capaul 1954–1979

Il giuven scriptur romontsch, scolast e musicist, enconuschents entras poesias, prosa ed artechels als lecturs sursilvans, ei morts en consequenza d'in accident en Tunesia. Cun el sparescha in romontsch cun ina sensibilitad alerta per il mund dil plaid e dalla musica.

(Necrolog: Calender Romontsch 1980, p. 408–410)

Dr. Reto Caratsch 1901–1978

Igl autur da «La renaschentscha dals Patagons» e d'«Il commisari da la cravatta verda» ei morts ils 20 d'october 1978. Siu num ei silmeins aschi enconuschents en Svizra ed en cercchels professiunals da politica europea sco en tiara romontscha. Ina persunalitad unica en la retscha dils scripturs romontschs ei svanida cun la mort da Reto Caratsch.

(Necrolog: Il chalender ladin 1980, p. 83–95)

Dr. Aluis Decurtins 1888–1979

Dr. Decurtins ha publicau 1924 ina ovra che ha rendiu el enconuschents tier purs e filologs sursilvans: «Igl amitg dils purs ne entruidament co il pur sa empender d'enconuscher sia biestga». Quei manual practic sur da malsognas d'animals ha introduciu cun success nomenclatura veterinaria romontscha el lungatg puril. Gia 1912 ha Aluis Decurtins presidiau la Romania. Cun el ei il Nestor dils presidents romanians ius en fossa.

(Necrolog, Casa Paterna dils 7-2-80)

Ludwig Huonder 1893–1979

Duront decennis scolast el Grischun, mo era en regiuns svizras e schizun digl exteriur, ha el mess sin via biars Romontschs enviars lur veta professiunala ed academica. Ses interess surregiunals en stai in bi contrast enviars siu engaschament local sco archivar da vischnaunca, actuar dil Cumin e, da 1930–1944, sco cassier ed administratur dalla Romania.

(Necrolog: Calender Romontsch, 1980 p. 399–402)

Luis Janutin 1897–1979

Ils surmirans han piars in da lur pli fideivels collaboraturs en lur gassetta, calender ed egl organ dalla URS. Il poet popular, che ha signau numerus artechels cun «Visi», ha purtau agl idiom surmiran lectura divertenta e da tempra historica duront biars onns: in exempel d'in mistergner-poet che duvrava la plema buca cun meins premura ed inschign che ses utensils da scrinari.

(Necrolog: Igl noss sulom, 1980, p. 3–7)

Caspar Spescha 1893–1979

El ei igl inventader dalla stenografia romontscha. Buca meins enconuschents eis el daventaus entras sia activitad da correspondent per gassetas romontschas, grischunas e per la NZZ. Duront 17 onns eis el staus revisur da quen per la Societad Retoromontscha, 12 onns ha el revediu ils quens dalla Ligia Romontscha. Ils romontschs a Cuera han piars cun Caspar Spescha in da lur gronds promoturs.

(Necrolog: Calender Romontsch 1980, p. 403–407)

Seminari da mussadras

Rapport dil Cussegl da scola LR

Igl onn da scola secuarcla enconuschentamein buca cugl onn calendaric e buca cugl onn da gestiun dalla Ligia Romontscha (LR). Per nies seminari cun in cuoz da dus onns ha igl onn 1979 oramai purtau ni entschatta ni fin, anzi mo ina continuaziun. Las scholaras ein passadas en quei interval digl emprem al secund scalem da lur formaziun. Quei ei daventau sut la direcziun da dna. Ursi Nigg. Dallys 15 scholaras eran 6 ladinas, 5 sursilvanas, 4 surmiranas. Ellas han obteniu instrucziun els roms: romontsch, tudestg, psicologia, pedagogia, metodica, biologia, higiena, dessegn, zambergiar, cant e musica, gimnastica, ritmica, instrucziun civica e sociala, pratica da scoletta. Sper la directura cun scharscha entira ein 15 forzas auxiliaras stadas participadas dil pensum da scolaziun. En quei collegi professoral dat ei spessamein mutaziuns. Per l'entschatta digl onn da scola 1979/80 eisi p. s. stau da remplazzar quater scolasts u scolastas. Quei ei mintgamai in dils gronds quitaus dil president dil cussegl da scola (CS). Ei secapescha ch'ins vul surdar incaricas d'instrucziun mo a gliieud ch'ei cumpetenta el rom respectiv. Ch'ins sa setrumpar ton da vart professiunala sco humana cun forzas recrutadas ord ina pierta da selecziun relativa-mein stretga, ei buca d'evitar. Quei mo per illustrar il problem dil persunal.

Quitaus da natira semeglianta, humana en mintga cass, caschunan era las scholaras. Cul cuors present ei igl internat en Casa Romontscha vegnius sli-giaus. La midada viers ina pli gronda independenza persunala ei secumpro-vada en quei senn ch'ei ha dau pli paucas fricziuns da convivenza. Da l'otra vart eisi semusau che las scholaras da idiom different han giu pli grev d'anflar il contact vicendeivel. Ins ei en vesta da quels «foss» sestentaus da scaffir enteifer il program da scola schi biaras caschuns sco pusseivel per che las scholaras s'entaupien e surmuntien las resalvas dalla regiun.

El secund onn da scola occupescha la scolaziun pratica in pli grond spazi dil program. Las scholaras absolvan dus vicariats da mintgamai quater jamnas en scolettas da lur regiun. Quei porta per la directura ina gronda lavur organisa-torica. Encurir mussadras praticontas ch'eiin promptas e qualificadas da sur-prender la rolla da survegliadras e cussegliastras, dar ad ellas entruidament per quei pensum, survegliar igl andament, organisar cuors da perfecziun etc.

Il CS ha salvau en quei onn treis sesidas. En quella dil zercladur ha el stuiu prender enconuschientscha dalla abdicaziun da dna. Marietta Bearth sco

commember da siu gremi, da dna. Ursi Nigg sco directura. A dna. Bearth seigi admess era en quest liug igl engraziament resentiu per sia excellenta collaboraziun a pro dil seminari. En siu stagl elegia la suprastanza LR sgr. Stefan Capeder. Ursi Nigg ei prompta da star sin siu post tochen la fin digl onn da scola current. La piazza da directura vegn scretta ora. Il CS sa proponer alla suprastanza LR ina candidata qualificada ella persuna da dna. Margrita Wagner-Fryberg da Breil a Termin. Screts ora vegn era il proxim cuors da seminari. La sesida dil november ei stada dedicata alla preparaziun dils examens da recepziun. Quels han giu liug l'emprega jamna da december 1979. Da 20 scolaras annunziadas san 16 vegnir recepidas, 6 sursilvanas, 6 ladinhas, 4 surmiranas. La conferenza da notas e la recepziun han formau il tractandum dalla tiarza e davosa sesida dil CS en quei onn.

En general eisi da constatar ch'il basegns per mussadras romontschas crescha e ch'il pensum da scolar talas en diember sufficient crescha sur il tgau ora alla LR. Ins mira per quei cun malpazienzia encunter al mument ch'il Cantun surpren ed integrescha il seminari da mussadras romontsch a sia nova scola cantunala da dunnas. Dil CS anora vegn ei adina puntuau la prioritad dalla instrucziun romontscha avon tuts ils auters roms. Igl entir exercezi ha mo in senn, sche la mussadra futura sa intermediar a ses scolarets in lungatg correct e net ed ultra da quei ina sbrenzla entusiassem per quei custeivel bein cultural.

Demai che las circumstanzias vulan che quest rapport vegni screts d'in commember dil CS, eisi dau la caschun d'admetter al president da quel, sgr. Theo Candinas, igl engraziament dueivel per siu enorm engaschi e sia lavur valenta a pro dil seminari el decuors da 1979 sco dapi biars onns. Engraziiau seigi medemamein alla directura Ursi Nigg, als ulteriurs commembers dil CS, al collegi dils magisters ed al secretariat LR. Grazia alla buna collaboraziun da tut quellas varts sa igl onn vargau passar ellas annalas da nies seminari da mussadras sco in onn d'andament prospereivel.

Toni Halter

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha

Rapport da gestiun 1979

Igl onn 1979 stat tier la Società Retorumantscha ella enzena dalla consolidaziun. La suprastonza ei puspei cumpleta, il stab da lavur dil Dicziunari ei s'ingrondius sin treis redactors cumpleins ed in assistent. La Cumissiun filologica ei ingrondida per in del. Novs tschentaments e novs reglements ein passai en vigur.

Nus astgein mirar cun tutta fidonza egl avegnir.

1. Il Dicziunari rumantsch grischun

Nos redactors han redigi duront igl onn 79 8 scatlas dalla lettera G da «ghigas tochen giuvellas», en tut 663 paginas manuscret.

Cumpari ein treis fascichels: 86, 87 ed 88, il davos pér el schaner 80. La prestaziun ha anflau la duida renconuschientscha ton ella pressa sco el radio. Il diember d'abonnents crescha ad in crescher, buc il davos gest tier ils giuvens.

2. Las Annalas

Il tom 92 dallas Annalas ei cumparius a temps, vul dir aunc avon las vacanzas da stad. Cuntegnan las Annalas puspei bunas lavurs ord las differentas spartas, sche ston ins era menziunar che l'egliada ei drizzada preponderontamein viers il vargau. Denton schai quei per part segir era el caracter scientific da nies organ. Ultra dalla sparta sur il lungatg cattein nus era puspei ina interessanta lavur sur la critica litterara. Alla fin sepresentan ils Tschentaments dalla SRR ed il Regulativ per las Annalas, omisdus revedi egl onn da gestiun.

3. *Romanica Retica*

Dapi treis onns dispona la SRR d'in ulteriur organ da publicaziun per ovras empau pli specialas scientificas. Egl onn partent ei il tierz volum cumparius: «Zur Syntax des Partizipiums der Vergangenheit im Bündnerromanischen mit Ausblick auf die Romania» da dr. J. C. Arquint, rector dalla scola cantonale. Igl ei ina lavur fetg bein documentada en tuts graus da varga 370 paginas, che dat a nossa giuvna retscha ina bufatga peisa.

4. *Nies institut*

Nies institut ei franc il pli voluminus, bein dotaus e registraus sur dil reto-romontsch. Quei astga denton maina schar ruassar nus sin prestaziuns ed arbagias dils antecessurs. Anzi, ei tucca da tener quei instrument el meglier stan e dad amplificar el allas pretensiuns dil temps. Igl onn vargau han ins dau peisa alla litteratura scientifica ed alla deposiziun dils excerpts ellas cartotecas, quei cun agid era da tiarzas personas.

Igl institut daventa pli e pli center d'informaziun sur dil romontsch, in fatg legreivel che cuosta denton a nossa societad temps e daners.

Nos redactors han ultra da lur pensum principal, la redacziun dil DRG, legiu allas universitads da Fribourg e Puntina. Plinavon ein els sepresentai alla publicitad cun differents referats ed interessantas publicaziuns sur dil romontsch e sia cultura.

5. *Damondas persunalas*

La Cumissiun filologica che survigilescha la lavur scientifica dil DRG ei stada radunada la fin october a Mustér. Ella ha denter auter proponiu da slargiar sias retschas. Nossa suprastonza ha elegiu sco nova commembra dla. prof. Ricarda Liver a Berna. Plinavon vein nus elegiu ella medema sesida dils 28 da november nies collaboratur scientific, dr. Felix Giger, sco tierz redactor.

Sco assistent ha la suprastonza elegiu sgr. scol. distr. Kuno Widmer, Gränichen/AG. Sgr. Widmer plaيدا il vallader davart dalla mumma da schlateina à Porta. Suenter la maturitad ha el fatg studis romanistics a Turitg. El vegn tier nus naven da calonda avrel 80.

Per motivs da famiglia ha dunna E. Plumari-Manatschal bandunau nus suenter 13 onns da conscienziusa e buna lavur da secretaria. Nus engraziein da cor a dna. Plumari per la buna lavur duront tut quels onns. Pér viers la fin digl onn eisi reussiu a nus da catter ina nova secretaria, quei ella persuna dalla giuvna Barla Projer da Vella.

En entelgientscha cul personal ha la suprastonza stabiliu in «Carnet dils dretgs e duers dil personal». El canalisescha la organisaziun interna che vegn adina pli e pli gronda.

Per motivs da sanadad ha nies revisur da quen, sgr. Edgar Cantieni, dau sia demissiu. El ei staus nies preziau commember da suprastonza dapi ils 1976 sco successur da dir. G. Steinrisser. Nus engraziein ad el per sia buna lavur en tutta calma e giavischein buna reconvalescenza. Sco successur propona nossa suprastonza sgr. Chasper Stupan.

Nus astgein buca serrar nies rapport senza seregurdar cun engraziament dad in ulteriur revisur da quen, da Caspar Spescha. El ha bandunau il terrester suenter cuorta e greva malsogna ils 8 da settember en siu 87 avel onn. Caspar Spescha, ina petga romontscha ella capitala, ei staus nies revisur da quen dils 1955 tochen 1973. Nus engraziein ad el per ses gronds survetschs e lein mantener el en buna memoria.

Engraziar per concluder lein nus era als vivs, als members da suprastonza, a nies personal, a collaboraturas e collaboraturs mo era a nos varga melli commembers ch'els han manteniù lur fideivladad a nossa Societad Retoromontscha.

Gion Deplazes

Romania

Essend quei rapport il davos ord la plema ni meglier detg ord la maschina da scriver dil sutsignau vegn el capeivlamein a sedifferenziar empauet dils precedents. Buc ch'il president partent less schar anavos ina specia da testament, na, tuttavia buc. Suenter 6 onns da parsura dalla Romania eisei denton tuttavia giustificau da dar in sguard sil vargau e far in tec ricetta dil curriu e passau.

Surprendend quei uffeci eisei iu cun mei sco cun in che vegn fiers en in lag, nunsavend sch'el sappi insumma senudar e co l'aua seigi, bassa ni profunda, freida ni tievgia. Jeu stoi conceder, igl emprem eisei stau sco ina tuscha freida, ina brava sorpresa. Al niev e naiv president pareva la Romania sco ina nobla dama che pretendia respect e cun in cunfar distinguiu. La realitad ha mussau che quella «dama» ei tuttavia buc adina schi cretta e castga sco ei pareva, ch'ella ei dil tuttafatg da quest mund. En siu pèz battan dapli che mo dus cors. Coordinar ni cronisar quels ei stau la pli hanada lavur dil parsura. Ch'ei dat en ina societad geograficamein aschi vasta e cumponida da tons individualists bia divergenzas e meinis ei capeivel e normal. Quei sa esser ed ei era savens stau avantagius. Denton ei la polarisaziun denter ils romontschs in problem fetg difficil che ha adina fatg quitaus. Savens eisei rivalitadas che sebasan mo sin emoziuns e ch'ei immens grevas da surventscher. En connex cun la liquidaziun dil spinus problem dil Tschespet ed Ischi e la reorganisa-ziun dalla Ligia Romontscha hai jeu sentiù savens fetg ferm quellas forzas divergentas, nua ch'ei mava buc adina per la caussa, mobein per prestisch e capreci. Nus romontschs essan in pievel enorm politic; propagar, farvagar ed era intrigar para d'esser nossa secunda natira. Empau da quella forza politica po esser d'engrau e schizun necessaria per surviver per in pievelet sco nus essan. Denton ina exageraziun en quei risguard sa era paralisar totalmein nossas forzas ni absorbar ellas per zatgei che ha da far cun cultura e lingua romontscha smaletet pauc. Da quei prighel stuessen nus adina esser pertscharts. Dils exponents romontschs stuess ins saver spetgar ch'els sappien nua ch'ils confins seigien, con lunsch ins astgi ir. Tschell' uisa leventan els mo disgust ed aver-siun tiel pievel. Cul carschament dalla disfidonza svanescha igl interess ed igl engaschi per nos problems, e quei fuss l'entschatta dalla fin. Mintgaton han ins l'impressiun che quell' entschatta seigi avon porta. Miu giavisch per miu successur e per la Romania: Contonscher e promover dapli toleranza, confi-donza vicendeivla ed objectividad, veser en l'auter plitost il collaboratur ch'igl adversari ni schizun igl inimitg, cuir in l'auter buc mo il schliet, mobein era il bien ed il success. La scuidonza ei derasada tier nus romontschs vera-mein dapli che quei ch'igl ei normal e tolerabel.

Las ediziuns ufficalas

A caschun d'ina seduta culs redactors ha la suprastonza discussionau davart la cumparida dils organs ufficials. Per impedir collisiuns han ins priu la suan-

donta decisiun: Il Tschespet duei cumparir la fin schaner/entschatta fevrer, igl Ischi semestril la fin da matg e d'october. Ils redacturs vegnan a sespruar da tener ils termins aschi exact sco pusseivel.

Il Tschespet 51 ha purtau raquens da *Toni Berther*. Surlunder eis ei gia vegniu rapportau el davos rapport da gestiun. Il Tschespet 52 ei en preparaziun e vegn a purtar ovras d'*Alfons Maissen*. Deplorablamein ha il redactur, lic. fil. Pieder Simeon inoltrau sia demissiun. Cun interess e quitaun ha el procurau per tschun ediziuns (cun quella en preparaziun). La Romania admetta ad el in grond engraziament per siu engaschi e sias stentas.

Igl Ischi semestril fa empau quitaus alla suprastanza ed als redacturs. El munta per la Romania ina grevezia finanziaria. En ina liunga discussiun havein nus tractau il problem da rudien. Alla fin essan nus vegni tier la conclusiun ch'ei cunvegna da mantener quei organ en la fuorma usitada dapi 6 onns. Il quitaun pigl avegnir resta: co lai la vendita digl Ischi semestril migliorar? Co recaltgar mieds pecuniars per realisar e garantir quella ediziun? Senza dubi ei igl Ischi semestril ina ediziun da muntada e valeta che sedrezza denton ad in lectur empau pli pretensius. Gest a quel lein nus denton dar la caschun da s'informar e discutir.

Era dus redacturs digl Ischi semestril han deplorablamein demissiunau, Marcus Defuns gia avon in onn e Gion Martin Pelican sin la radunonza da delegai. Ad omisdu admettein nus in cauld engraziament per lur lavur ch'ei nuota schi semplia e leva.

Ediziuns sursilvanas per 1978/79

Avon in onn havein nus saviu enumerar in'entira roscha ediziuns ord Surselva. Quella gada ei la gliesta fetg cuorta. Il dutg ni ual dallas producciuns literarias dalla Surselva schigia plaunsiu vi sco il Rein tras las Pardialas. Speronza ei quei mo in fenomen transitoric e buca in che cuoza semper. Nos scribents ein supplicai da semetter en arma.

Romania:	Tschespet 51, Toni Berther Ischi semestril, nr. 12 e 13
Decanat surs.:	Mied d'instrucziun per la ductrina Teidla bab

Dr. B. Cathomas: Emprem agid (cumpariu tier LR)
Isidor Winzap e
B. Camenisch: Nomenclatura biologica (ediziun dil cantun)
Ligia Romontscha: Carnets OSL H. Spescha, Affons sco ti
Caviezel, Strolis e striuns
Muoth/Halter, Dai spatlunza

Acziuns

La scolaziun da carschi ei daventada in pensum permanent dalla Romania. Igl atun 79 vegnan treis seras dedicadas alla canzun populara. Cun quellas caschuns vulan ins era presentar e propagar nies cudisch da cant «Il Grisch». Per primavera 1980 ein excursiuns sut la tematica «objects culturals e historics en Surselva» prevedidas, e quei en collaboraziun cun la Renania.

Che la suprastonza ed ils delegai dalla Romania alla LR ein s'occuppai da rudien cun la nova «Lescha da lungatgs» secapescha da sesez. Per mauns dalla LR havein nus elaborau ina minuziusa posiziun dalla Romania. Isidor Winzap e Giusep Capaul han specials merets per quella lavur ed ad els seigi engraziu dacormein.

Per il zercladur proxim eisei previu a Glion ina gronda fiasta populara per gidar a realisar in museum regional. Era la Romania ha dau plaid da segidar ed il president ha gia priu part da differentas sedutas preparatoricas. Nossa cultura duei vegnir representada dignamein a caschun da quella fiasta sursilvana.

Conclusiun

Per la proxima radunonza da delegai dalla Romania han buca meins che tschun suprastonts demissiunau: Ignaz Cathomen, pres., Albert Decurtins, cassier, Isidor Winzap, Felici Riedi e Silvio Camenisch. Il parsura astga atestar a tuts suprastonts, abdiconts e restonts, exemplaric spért da collaboraziun e gronda premura per ils fatgs dalla Romania. Sch'ei ha dau tontas demissiuns ei quei ina spira casualidad e buca forsa divergenzas internas. Plirs eran uss empau staunchels suenter ina pli liunga perioda d'engaschament per la Romania, auters surcargai cun lavur, denter quels era il president. Denton eisei segiramein era d'avantatg per la Romania da survegnir suenter sis onns puspei in

niev tgamun, ina nova scua che porta puspei niev vent en tegia. Priu tut en tut remettel jeu igl uffeci cun gronda satisfacziun ed admettel a tuts che han collaborau duront quels onns in sincer Dieus paghi.

Ignaz Cathomen

Uniun dals Grischs

Inauguraziun da la libreria nouva a Schlarigna

L'avertüra ed inauguraziun da nossa libreria nouva aint il Chesin Manella ha dat andit da salvar nossa radunanza generala a Schlarigna. Sco president da l'Uniun ha gnü il suottascrit il grond plaschair da surtour quist' ouvra baingratiada e surdar quella ufficialmaing a seis adöver al bön da la rumantschia. Ün resenti ingrazchamaint a la generusa donatura, giunfra Bernina von Guaita chi'ns ha pussibilità quist beamaint. In quist connex tuocho dad ingrazchar eir a la cumischiun da fabrica cun lur premurus president sar Peider Guidon ed a sar dr. Robert Ganzoni sco president da la Corporaziun evangelica da Schlarigna per lur buna collavuraziun ed agüd. Nossa administradura, duonna Clara Stupan travascha fingià daspö diversas eivnas in seis nouv ambiaint ed ha preschantà seis s-chazis chi fan vaira parada.

Üna tschinquantina d'aspectatuors assistan a l'act festal. Üna vaira surpraisa sun eir las diversas publicaziuns:

- Il canarin dad Artur Caflisch cun cassetta
- La famiglia Turnach, in trad. da dna. Angela Bazzell-Camenisch, quistas duos ediziuns sun chüradas da giunfra Bernina,
- La Bibgia d'iffaunts, in puter, da sar ravarenda Rudolf Bezzola.

Cha quista nouva instituziun possa servir a plaina satisfacziun da tuot il pövel ladin.

Dürant l'on scuors han 2 Rumantschs cumanzà lur actività in pusiziuns importantas, nempe:

- sar dr. Reto Mengiardi, sco cusglier guvernativ
 - sar dr. Jachen Curdin Arquint, sco rector da la scoula chantunala
- Noss buns giavüschs tils accumpognan.

Ediziuns per l'on 1979/80

Nossa libreria venda minch'on per sur 50 000 francs cudeschs e cartas, sainza il Chalender ladin. La suprastanza ha premura cha nossa sporta da cudeschs nun as dischminuischa. Perque vaina fat sforzs specials per novas ediziuns.

Algordanzas da Men Gaudenz, Scuol.

Dürant l'on scuors sun sortits da la stampa ils seguaints cudeschs:

Fain manü da Cla Biert, üna restampa da quels bels raquints per uffants chi d'eira fingià exausta daspö divers ons.

Istorgias per uffants, da Bichsel, traducziun da Gion Tscharner, S-chanf.

Sün fanestra, diversas istorgias per la giuventüna, dals scriptuors Schimun Vonmoos fin a quels da nos temp. Quist cudesch es gnü chürà da sar rava-renda Jachen Ulrich Gaudenz a Scuol.

Exercizis grammaticals e traducziuns, da Gian Paul Ganzoni. Quists exercizis sun üna cumplettaziun da sia Grammatica ladina.

La famiglia Turnach, tom II, quist cudesch es gnü publichà da giunfra Bernina von Guaita.

Cristoffel da Bosshard, tradüt da Maria Filli, Zernez-Turich.

Prosa da Sur-, Suotselva e Surmeir in ladin.

Traducziuns da divers auturs da lingua tudais-cha e francesca.

Per pudair realisar quist vast program vain nus survgni ün agüd finanziel da las seguaintas instituziuns:

fr. 20 000.- dals cumüns concessiunaris da las Ouvras electricas d'Engiadina

fr. 3 000.- da la Pro Juventute, fondo Cadonau

fr. 2 000.- da la Pro Juventute d'Engiadina bassa ed ota

fr. 6 000.- da la Lia Rumantscha

fr. 2 000.- dal Fondo cultural dal chantun Grischun.

Ils cumüns concessiunaris da las Ouvras electricas d'Engiadina ans han impromiss eir per l'on 1980 la medemma contribuziun sco dal 79. – Grazcha fichun als generus donatuors.

Las publicaziuns surmanzunadas gnaran preschantadas als lectuors dürant l'utuon 1979 ed i'l cuors da l'on 1980. La suprastanza s'ha radunada in tuot 6 voutas. Da remarchar es la radunanza generala extraordinara dals 2 da mai 1979 a Zernez. Ils signuors dr. Rudolf Viletta e lic. jur. Not Carl han preschantà a ca. 70 audituors la proposta per üna ledscha da linguas pel chantun Grischun. Eu pens cha mincha lectur sapcha da che chi's tratta. La radunanza

d'eira previsa sco procedura da consulta. La suprastanza ha redigi ün rapport a man da la Lia Rumantscha, as referind a la discussiun ed a divers parairs in scrit dals partecipants a la radunanza.

Als 12 da zercladur, sco chi dischan ils Sursilvans, es stat a Zernez la radunanza generala da la Lia Rumantscha. Il cor masdà ha benventà ils delegats cun 4 chanzuns, e la saira ha giovà üna grappa da teatrists da Zernez il teater «Ils ertavels da sar Gian», e la dumengia avant mezdi es stat üna mattinada literara cun chant e musica.

Gion Filli

Renania

Lescha da lungatgs

Igl onn vargau ei la Renania s'occupada intensivamein cun il sboz dalla lescha da lungatgs. La suprastanza ha tractau quei sboz en quater sesidas ed en ina radunanza da delegai extraordinaria. Aschia ein las ulteriuras fatschentas dalla Renania, sco ediziuns etc. vegnidas empau ella cuorta. La Renania ei pertscharta ch'ina lescha da lungatgs seigi per nies intschess d'evidenta muntada. Il romontsch ei en la Sutselva ed ers en pliras vischnauncas dalla Surselva periclitau. Nus savein mo sperar che tut las uras che nus havein unfriu per quei intent seigien buca stadas pil gat. Dat ei aunc in spindrament? San ins spindrar in lungatg cun ina lescha? dumondas, dumondas senza risposta!

Cuors

Ils cuors per carschi ein vegni continuai a Flem ed a Trin. Bien engraziament als iniziants.

Periodics

Il *Dun da Nadal* ei cumparius uonn puspei en ina ediziun pli gronda, sco igl onn vargau. Nus engraziein als dus redactors Jacob Michael e Flurin Caviezel per lur lavur. Deplorablamein ha Flurin Caviezel, il redactor sursilvan, demis-

siunau. El ei s'engaschaus pil Dun da Nadal gia dapi igl onn 1961 e la Renania engrazia ad el per sia premura e lavur en favur dil romontsch per nossa giuventetgna. Nus sperein d'anflar in capavel successur.

Il calender *Per mintga gi* ei cumparius uonn a temps. Ils lecturs ein engrazieivels da haver quel ad uras sin meisa.

Martin Fontana e Jacob Michael han prestau buna lavur; in cordial engraziament persuenter.

Nies organ jamnil, *La Casa Paterna/La Punt*, ei compariius regularmein, e differentas gadas cun paginas supplementaras. La Renania engrazia als dus redactors, alla cumissiun da redacziun sco era als collaboraturs per lur engaschi per *La Casa paterna/La Punt*.

Fatscha da nos Vitgs

A Plasch Barandun che creescha onn per onn novas inscripziuns romontschas vid las casas en nossas vischnauncas ein possessurs e la Renania engrazieivels per sia minuziusa lavur.

Scolaziun da carschi

En collaboraziun cun la Romania ei puspei vegniu organisau cuors per scolaziun da carschi sur dil tema «*la canzun populara*». Quei cuors ha entschiet cun in referat d'Alfons Maissen e suenter, duront treis seras, lavur practica cun la canzun populara (ord il Grisch) sut la bitgetta dils dus scolasts G. Degonda e G. Decurtins.

Cun slontsch e humor han ils menaders dil cuors capiu da tschaffar tut ils participonts. Donn che buca pli biars han anflau la via a Trun. Fussen buca dus chors sursilvans stai quasi completamein presents fuss la participaziun stada magra. La cumissiun *scolaziun da carschi* fa veramein breigia d'eleger temas che duessen interessar nies pievel romontsch. Mo tut adumbatten! Eisi aunc da sesmarvegliar da lur resignaziun?

Radunonza da delegai

Ils 17 da fevrer ein ils delegai seradunai a Sagogn tier la radunonza generala. Suenter las tractandas statutaricas ha il president dalla LR R. Arquint dau in

cuort votum sur dil sboz dalla lescha da lungatgs, il qual ha menau tier viva discussiun. Sin fundament da tala discussiun vegn concludiu da clamar ad ina radunonza da delegai extraordinaria cugl intent da tractar mo il sboz dalla lescha. A quella radunonza che ha giu liug a Trin ils 18 da zercladur ein tut ils presidents communs stai envidai. Deplorablamein han mo paucs suandau nies invit. Denton a tut quels che han mussau lur interess in cordial engraziament.

A. Cadonau

Uniung Rumantscha da Surmeir

La suprastanza dall'URS s'è occupada fermamaintg digl sboz per ena lescha da lungatgs an noss Cantung. An ple ò ella er convocò ena radunanza extraordinaria a Casti per preschentar igl sboz agl pievel e per santeir sia opiniung lotiers. Signour lic. jur. Not Carl, Scuol, ò relato ed analiso igl sboz. La suprastanza ò piglia cunaschientscha digls giaveischs exprimias or digl mez dalla radunanza ed integro tals an sia istanza alla Leia Rumantscha. Blera lavour! Tge porta chella agls rumantschs? Tge vanza per nous surmirans?

Igls organs dall'URS «Igl noss Sulom», igl «Calender surmiran» e «La Pagina da Surmeir» èn er cumparias durant igl onn passo regularmaintg ed an moda cuntantevla e plaschevla. Igls dus amprens numnos èn nias enpo tard. La suprastanza fò igl sies pussebel per evitar tals retards. Agls redacters angraztgainsa cordialmaintg per lour lavour. En angraztgamaint special agl redacter partend dalla Pagina. Franz Capeder ò tgiro sia gasetta cun grond quito ed anschign. El demissiunescha er cun en îgl carlaint, ma igls onns e surtot sia vaseida na lubeschan betg ple chella lavour talmaintg intensiva. Uscheia è el tuttegna cuntaint da pudeir surdar la lavour a sia successoura, Rina Steier. A donna Rina Steier gratulainsa per sia elecziun e giavischagn blera cuntantientscha e bung success. Da nov ò la suprastanza introduia ena cumischung da redacziun. Ida Baselgia, Emil Candreia, Tona Collet e Baltermia Peterelli s'èn decidias spontanamaintg da collaborar an chella cumischung da redacziun. Chegl è stupent. Per realisar ena Pagina «jamnila» ò la suprastanza da l'URS stuia dumandar en considerabel sustign finanziel alla LR. Chegl è concedia pigl 1980 e nous angraztgagn fitg persiva. Uscheia pò la

Pagina da Surmeir cumpareir davent digl 1. fanadour 1980 mintg' emda. Per igl 1981 ò la basa finanziaria anc da neir francada. Nous chintagn cun en ferm sustign digls cumegn e cun blers abbonents. La Pagina niro a dar blera lavour alla suprastanza ed a tots interessents. Absolutamaintg dependents ischans er d'en ferm sustign antras la LR.

La suprastanza ò er chest onn gia quito tgi vignan preschantadas ovras novas litteraras. Chest onn è igl codesch da Marc Devonas, «Agl pe dalla pizza» sen meisa. Igl codesch cuntigna en bel matg da novellas e poesias da taimpra surmirana. El è nia edia cun sustign dalla LR, dalla Pro Helvetia e dalla Nandro SA, Suagnign. Agl autour scu er a Gion Peder Thöni en cordial angraztg per la lavour e pigl sustign.

Pi anavant èn cumparias an collaboraziun cun la LR er codeschs per unfants. Uscheia Baski, Varenka ed er carnets OSL. Chella collaboraziun porta oramai bungs fretgs e nous speragn tgi sa lascha cuntinuar an chella moda. Speragn er tgi noss pievel surmiran compra e ligia nossas publicaziuns. En bung sarvetsch so er igl codesch «Noss utschels», translato da Faust Signorell, render ad unfants e carschias. Igl madem cattainsa er dall'ovra da Gion Peder Thöni, «Surmeir anturn igl 1600».

La suprastanza dall'URS ò er deditgia bler taimp alla preparaziun d'ena ediziun an onour da pader Alexander Lozza. Chel codesch cumpara durant la stad 1980 a caschung digl 100avel anniversari da chella persunalitad surmirana.

Er davart digl Cantung cumparan differents meds d'instrucziun tgi son gidar mantigneir ena buna instrucziun rumantscha an nossas scolas. Differentas vischnancas an Surmeir ston activar lour veta rumantscha e cotras sustigneir la scola an moda efectiva. Angal ena collaboraziun vicendevla tranter scola, cumegn, istanzas ed uniungs so sustigneir e mantigneir igl rumantsch an famiglia, sen veia ed uscheia an nossa veta da cuminanza.

Uscheia ischans er leds tgi igls curs d'assimilaziun cattan adegna puspe en bung resung. Er igls curs rumantschs per rumantschs on gia puspe en success stupent. A tots participants angraztgainsa per lour angaschamaint. Er per tottas otras activitads ischans angraztgevels a noss pievel. En lungatg so angal sa mantigneir sch'igl pievel igl tgira cun angaschamaint, quito e plascheir. An chel senn ò la suprastanza dall'URS er intensivo contacts cugl singul surmiran ed er chest onn puspe cugls mastrals e presidents da noss territori per mantigneir ed activar igl adiever digl rumantsch sen tarragn uffical.

Igl president, Rudi Netzer, ò demissiuno essend el er ainten la suprastanza dalla LR. Rudi Netzer sa daclera pront da star an suprastanza e vign eligia.

Scu nov president dall' URS vign eligia Gion Pol Simeon, igl qual è gio dad onns an suprastanza.

Per Franz Capeder, tgi ò demissiuno, eligia la radunanza donna Rina Steier scu successoura.

Remi Capeder, Casti, scu actuar e Giatgen Schmid, Riom, scu cassier vignan reeligias.

A tots eligias e reeligias bung success an lour labour.

Igls suprastants dall' URS on gia da prestar blera labour durant igl 1979. Igl angaschaint è sto exemplaric ed igl spiert e l'atmosfera da labour zont amparnevels. Per chella tenuta ordvart positeiva lessa admetter a tots suprastants en angraztgamaint cordial.

Rudi Netzer

Uniun da Scripturs Romontschs (USR)

Era egl onn 1979 han legreivlamein differents scripturs enrehiu empauet nossa litteratura. A quels nies sincer «Dieus paghi.»

La Cumissiun litterara ha concediu als suandonts auturs premis litterars:

- Ad Andri Peer per «La Terra inpromissa»
- a Flurin Darms per «D'ina riv'a l'autra»
- a Clo Duri Bezzola per «Our per la romma»

Nus gratulein!

Novas litteraras (NL)

Las «Novas litteraras» 1 e 2 che cumpeglian ensemen 318 paginas ein ina lavur che astga vegnir presentada. Siu eco ei staus positivs per in cert gremium ed il problem finanziar ei sligiaus per ils proxims dus onns. Als redacturs dr. Iso Camartin, dr. Felix Giger ed a scolast secundar Clo Duri Bezzola sco a tuts collaboraturs cordial engraziament. Quei cudisch periodic da litteratura ei

fetg adattaus era per las classas aultas e per scolas medias. El seigi recumandaus.

Onn digl affon

Suenter ch'igl onn 1979 ei vegnius dedicaus agl affon essan era nus vegni confruntai directamein. L'USR ensemen cun la cumissiun dall'OSL e la LR han empruau d'animar nos scribents da s'occupar cun il problem digl affon e porscher ad el empauet litteratura. Era la redacziun dallas NL dedichescha siu proxim numer alla litteratura d'affons.

Radunonza generala

La Radunonza generala ha giu liug ils 29/30 da settember a Veulden. Sper las tractandas usitadas vegn decidiu da cumprar ina maschina da scriver speciala per spargnar cuosts da stampa. Plirs scripturs han orientau davart l'atgna esperienza da stampa e translaziuns. Deplorablamein munta quei problem finanziel ina grevadur al scribent malgrad igl agid da differentas varts.

Las elecziuns dils funcziunaris (mintga treis onns) ein succedidas senza surprises.

Per ils partents dalla CL G. Menzli, C. Spinas, G. Decurtins ein vegni elegi F. Darms, S.P. Simeon e B. Collenberg. Plascheivlamein restan C.D. Bezzola e Ch. Pult vinavon en la CL. Nus engraziein als partents per lur lavur ed als novs elegi ch'els ein semess en disposiziun a noss' uniun.

Il sutsignau ch'ha presidiau treis onns l'USR seretrai sco las prescripziuns statutaricas pretendan ed engrazia a ses gidonters suprastonts per lur lavur e buna collaboraziun. Suprastonts seretrain: A.P. Grob-Ganzoni, Toni Halter ed Armon Planta.

La nova suprastonza vegn constituida sco suonda: president Robert Luzzi, suprastonts Ignazi Beer, Marco Devonas, Aita Stricker ed il sutsignau.

Nus essan culpents als da Veulden in grond engraziament per lur breigias duront la sonda e dumengia. Principalmein ha Plasch Barandun sedau gronda breigia d'arranschar in'amicabla sera cun teater e cant. Ad el era in sincer engraziament per sias plascheivlas decoraziuns cun maletgs e scartiras.

Las biaras prelecziuns e la matinada a Zernez han mussau che l'activitad tenor las forzas da plirs commembers ei ludeivla.

Engraziament

Duront ils onns ch'jeu hai presidiau la USR hai jeu astgau retscheiver da biars commembers sco era dils funcziunaris dalla LR, dalla redacziun NL e dalla CL agid e sustegn en tuts graus.

A tuts engraziels jeu da cor e sperel che quei spért possi restar aschia era el futur.

Flurin Caviezel

Cumünanza rumantscha radio e televisiung (CRR)

Essend tgi la CRR salva sia radunanza generala ordinaria pir aint igl decurs digl aton, vign er igl rapport annual publitgia pir alloura. Senache gl tgi mintga delego dalla LR seia oriento er sur da chel rapport nignsa a tarmetter a mintgign en exemplar. Chel proceder è chest onn tantduple giustifitgia an vista agl fatg, tgi igl taimp d'uffezi per tot las caricass dalla CRR scumainza cun igl 1 schner 1981 e betg scu anfignen ossa mintgamai siva igl datum dalla radunanza generala.

Cuoira igls 16 d'avregl 1980

Igl president:
Stefan Sonder

Scolettas sustenidas dalla LR 1979

Alvagni	1000.--	Sagogn	1000.--
Bever	1000.--	Samedan	1500.--
Bravuogn	1000.--	Sent	1000.--
Casti	500.--	Sevgein	1000.--
Cumbel/Morissen	1000.--	Sumvitg	1000.--
Donat	1000.--	Surava	1000.--
Ftan	1000.--	Susch/Lavin	1000.--
Fuldera	500.--	Tavanasa	500.--
Glion	500.--	Tinizong	500.--
Guarda	1000.--	Trin	500.--
Lantsch/Lenz	1000.--	Trun	500.--
La Punt	500.--	Tschlin	1000.--
Mon/Stierva	1500.--	Tujetsch	1000.--
Mustér	1000.--	Valchava	1000.--
Müstair	1000.--	Vella	1000.--
Rabius	1000.--	Zernez	1000.--
Razén	500.--	Zuoz	500.--
Riom	1000.--		

Quint da la LR 1979

A. Quint general

SPAISAS

Organs

Radunanza da delegats	2 674.70	
Cussagl	1 801.80	
Suprastanza	9 400.--	
Revisorat	241.20	
President	7 500.--	
Rapreschantaziuns	4 182.50	
Cuosts viadis e spaisas	1 817.40	
Organs da rapport	1 474.80	
Cumischiuns (pressa, etc.)	<u>2 715.20</u>	31 807.60

Persunal

Secretariat	145 118.45	
Per pulir	4 192.--	
Suppl. fam. ed uffants	960.--	
Suppl. d'esperienza	4 514.35	
SVS / SI / CCF / CD	15 263.25	
Sgüranza accidaints	2 167.55	
Sgüranza da spargn	2 258.90	
Chascha da pensiun	<u>6 704.60</u>	181 179.10

Cuosts da büro

Material e maschinas	12 481.65	
Francatura e vtüra	3 699.95	
Telefon	3 297.75	
Spaisas banca / schec post.	1 495.20	
Fits chasa	12 584.80	
S-chodamaint	2 258.25	
Forz' electrica	554.25	
Material per pulir	166.30	
Reparaturas, installaziuns	<u>20 299.20</u>	56 837.35

Cuosts divers

Biblioteca ed archiv	1 358.30	
Gasettas e revistas	1 744.65	
Inserats	1 050.--	
Rapport annual	3 418.--	
Lavurs da terzas personas	5 370.20	
Fits passivs	982.10	

Sgüranzas	650.70	
Contribuziuns annualas	572.--	
Cuosts divers secretariat	<u>112.70</u>	15 258.65

SUBSIDIS A SOCIETATS AFFILIADAS

Subsidis da basa

Società Retorumantscha	2 500.--	
Romania	4 000.--	
Uniun dals Grischs	4 000.--	
Renania	4 000.--	
Uniung rum. da Surmeir	4 000.--	
Uniun da script. rum.	4 000.--	
Cum. Rum. radio e televisiun	<u>500.--</u>	23 000.--

Societats regiunalas

Romania	10 000.--	
Uniun dals Grischs	8 000.--	
Renania	4 500.--	
Uniung rum. da Surmeir	<u>4 500.--</u>	27 000.--

Subsidis per organs

Società Retorumantscha	10 000.--	
Romania	15 000.--	
Uniun dals Grischs	10 000.--	
Renania	10 000.--	
Uniung rum. da Surmeir	12 000.--	
Uniun da script. rum.	<u>4 000.--</u>	61 000.--

Subsidis per scriptuors

Cumischiun litterara	1 500.--	
Premis	2 400.--	
Sairadas e prelecziuns	<u>1 974.--</u>	5 874.--

Subsidis divers

A particulars	7 700.--	
Ad instituziuns	3 300.--	
Reservas prest. specialas	<u>6 500.--</u>	17 500.--

SUBSIDIS PRESSA RUMANTSCHA

Gasetta Romontscha	15 000.--	
Fögl Ladin	15 000.--	
Casa Paterna / La Punt	10 000.--	
Pagina da Surmeir	5 000.--	
Il Chardun	<u>2 000.--</u>	47 000.--

SCOLETTAS

Pejas mussadras	66 285.70	
Per pulir	4 116.--	
Pejas inspecturas	8 043.15	
Suppl. d'esperienza	2 021.15	
SVS / SI / CCF / CD	5 581.25	
Sgüranza accidaints	1 376.30	
Sgüranza da spargn «La Scoletta»	6 133.--	
Contribuziun CMR	435.60	
Material e mobiglia	326.60	
Fits chasa	597.60	
S-chodamaint	12 518.--	
Forz' electrica	2 197.95	
Material per pulir	322.45	
Reparaturas	105.--	
Subsidis a scolettas	543.60	
Inserats	33 352.--	
Transports scolarets	2 211.10	
Bus scoletta	6 594.50	
Cuosts divers	11 737.45	
Cuors perfecz. mussadras	489.20	
	<u>3 300.90</u>	168 288.50

SEMINARI DA MUSSADRAS

Peja directura	35 397.--	
Peja magisters	27 712.70	
Per pulir	1 368.--	
Suppl. d'esperienza	1 521.70	
SVS / SI / CCF / CD	3 497.65	
Sgüranza d'accidaints	915.25	
Cuosts da viadi	1 066.70	
Cuosts practicum seminaristas	12 480.85	
Cussagl da scoula	2 694.60	
Examens recep. e diplomaziun	2 000.--	
Cumischiun reorg. seminari	402.90	
Cuosts administraziun	913.15	
Cumpra mobiglia	215.60	
Material e mezs didactics	3 161.30	
Fits chasa	12 134.20	
S-chodamaint	1 945.20	
Forz' electrica	278.55	
Inserats	1 374.60	
Reparaturas	428.25	
Cuosts divers	2 116.60	
Cuors	<u>1 324.--</u>	112 948.80

ACZIUNS SPECIALAS

Teater	10 182.30	
Cuors da lingua	27 999.10	
Mezs didactics per scoulas fundam. tudas-chas	3 151.--	
Cuors in scoula	2 200.--	
Mezs audiovisuals	6 051.30	
Neologissems	8 638.80	
Cumüns	1 202.40	
Scolaziun da creschüts	6 422.50	
Scoulas medias e prof.	7 265.20	
Per incumbenzas circumscr.	1 307.55	
Cumischiun linguistica princip. territorial	7 798.10	
ADG (Arbeitsg. Dreispr. Grb.)	467.60	
Acziun «enfants du monde»	<u>1 566.60</u>	84 252.45

ENTRADAS

Subsidis e contribuziuns

Confederaziun	450 000.--	
Chantun	200 000.--	
Cumüns	<u>60.--</u>	650 060.--

Our d'investiziuns

Fits	770.75	
Fits da fonds	<u>552.50</u>	1 323.25

Entradas diversas

Cità da Cuaira	10 000.--	
Cità da Turich	2 000.--	
Taxa dals scolarets	3 495.30	
Seminaristas	45 000.--	
Fits prüm plan	5 300.--	
Cuors da lingua	16 359.--	
Cità da Cuaira per instrucz. rumantscha	2 000.--	
Entradas diversas	250.--	
Scuntr. cuosts ediziun	43 044.90	
Cuors audiovisuals	10 555.90	
Acziuns specialas	<u>2 407.35</u>	140 412.45

<i>Entradas totalas</i>		<u>791 795.70</u>
-------------------------	--	-------------------

Quint per ediziuns

SPAISAS

Cuosts

Quaderns OSL	9 987.30	
Dicz. rum. lad.-tud., reed.	29 903.--	
Litterat. d. Rum. e Ladins	109 575.95	
Chanzuns	11 325.--	
Curdegn il dazier	1 354.--	
Il Samaritan (Emprem agid)	8 682.40	
Nos utschals, div. idioms	28 905.--	
Grammatica sursilvana	1 849.80	
Il pitschen prinzi	14 031.10	
Varenka, div. idioms	10 697.--	
Baski, div. idioms	29 021.55	
«ZONTA»	49.--	
Mauro, div. idioms	7 641.40	
Dialog	347.50	
AAC-Turistic	792.50	
Bibliogr. retorumantscha	2 459.--	
Mezs d'instrucziun per scoulas professiunalas	3 658.95	
Cumpra cudeschs	<u>38 474.10</u>	308 754.55

Cuosts secundars

Scuntraziun cuost secr.	43 044.90	
Cumischiun red. OSL	372.80	
Francatura e vtüra	1 556.65	
Propaganda	3 016.30	
Material per ediziuns	5 219.25	
Cuosts divers p. ediziuns	<u>1 437.60</u>	54 647.50

Total spaisas

363 402.05

ENTRADAS

Contribuziuns

Pro Helvetia		
- Il pitschen prinzi		5 000.--
Litteratura dals Rumantschs e Ladins		
- Chantun		10 000.--
- Banca chantunala		10 000.--
- Uniun da Bancas Svizras		10 000.--

- Fundaziun Ulrico Hoepli	5 000.--
- Dun 1. avuost	55 000.--
Dun 1. avuost	27 000.--
AAC-Turistic	600.--
Vendita	135 623.86
Augmaint debiturs	18 174.55
Augmaint cudeschs avant man	<u>85 579.30</u>
<i>Total entradas</i>	<u>361 977.71</u>

Quint general 1979

Entradas	791 795.70
Sortidas	<u>831 946.45</u>
Avanzamaint/deficit	- <u>40 150.75</u>

Quint ediziuns

Entradas	361 977.71
Sortidas	<u>363 402.05</u>
Avanzamaint/deficit	- <u>1 424.34</u>

Bilantsch 1979

ACTIVAS

Cassa	655.10	
Schec postal	13 642.40	
Debiturs divers	9 530.35	
Debiturs ediziuns	29 942.50	
Part. Radio Turich	200.--	
Cudeschs av. man	<u>107 980.50</u>	161 950.85
Maschinas büro	1.--	
Mobiglias büro	6 217.45	
Mobiglias scoletta	1.--	
Biblioteca	1.--	6 220.45
Activas transitoricas		5 647.--
Deficit		72 879.--
Legat dr. P. Tuor	2 000.--	
Legat dr. F. Calonder	15 000.--	
Dun 1. avuost	<u>193 000.--</u>	<u>210 000.--</u>
		<u>456 697.30</u>

PASSIVAS

Credits divers	3 648.85	
Conto corrent banca chantunala	<u>35 328.80</u>	38 977.65
Impraist cassa spargn pers. LR	31 606.75	
Impraist Fondo Naz. «Ovras P. Lansel»	2 328.--	
Impraist Fondo Naz. «Litt. d. Rum. e Lad.»	25 000.--	
Impraist «Dun 1. avuost»	<u>85 000.--</u>	143 934.75
Passivas transitoricas		42 188.90
<i>Reservas per int. specials</i>		
Per ediziuns linguisticas	18 643.--	
Per ediziuns commemorativas	<u>2 953.--</u>	21 596.--
Legat dr. P. Tuor	2 000.--	
Legat dr. F. Calonder	15 000.--	
Dun 1. avuost	<u>193 000.--</u>	<u>210 000.--</u>
		<u>456 697.30</u>

Rapport da revisiun

En la funcziun d'uffeci da controlla da Vossa societad vein nus controllau la bilanza, fatga per ils 31 da december 1979, sco era ils quens da gudogn e sperdita per il temps digl 1. da schaner entochen ils 31 da december 1979.

La bilanza siara da mintga vart cun frs. 456 697.30. Il quen da gudogn e sperdita dil quen general muossa ina sperdita da frs. 40 750.75 ed il quen d'ediziuns ina sperdita da frs. 1 424.34.

Nossa controlla ha mussau ch'ils cudischs ein menai en uorden. Sin fundament da nossa controlla e dallas informaziuns retschevidas essan nus perschuadi che la presentaziun dil resultat da gestiun e dalla situaziun dalla facultad corrispunda allas prescripziuns legalas e statutaricas. Nossa controlla dat buca caschun a remarclas specialas.

Ils detagls davart las dimensiuns da nossa controlla e las constataziuns fatgas ein francai en nies rapport separau.

Sin fundament dils resultats da nossa controlla proponin nus d'acceptar il present quen annual e la bilanza.

IGL UFFECI DA CONTROLLA

Il revisur designaus dalla
controlla da finanzas dil Cantun Grischun:
Ch. Cavegn

Cuera, ils 25 da mars 1980

